

Priljublja se ogromna peticija na kongres, da prepove izvažati pšenico in druge živila.

Nesreča pri strelnih vojah. --- Bojno ladjo odposlajo v ladjedelnico.

OTROŠKA PARALIZA POJEMA. --- BIVŠI KAZNENEC IZKLJUČEN IZ LIGE KAZNENOV. --- TOVARNE ZA RAZSTRELIVO SO MESNICE ZA DELAVCE. --- SLABO IZGLEDA ZA VLA-GATELJE BANKROTIRANIH BANK. --- MORRISON IMA NEOMAJANO VERO V SVOJEGA ADVOKATA. --- ZIMA PRIHAJA IN ROPARSKI NAPADI SE MNOŽE. --- ZAKAJ NEKA-TERI LJUDJE SILIJO IZ ZAKONKEGA JARMA? --- DRŽAV-NI PRAVDNIK DELA PRIPRAVE, DA PRIME BANČNE BANKROTIERJE.

Za tovarnajo, ki izdelujejo topove, gro pšenica v klasje.

Washington, D. C., 26. sept. — Tajnik Baber je včeraj po-
sredni, da bo predsednik i-
novi brigadnega generala Per-
ga, zapovednika ekspedicije v
tiki, generalmajorjem.

San Antonio, Tex., 26. sept. —
tiki ilinojski polk zamorcev bo
polican od mejne službe. Me-
njega pride na mejo v 12. pro-
cionalno devizijo 1. wyominski

North Worth, Tex., 26. sept. —
tiki je bilo od 12,000 oddanih
ov prejetih 9,000. Okraj Tar-
je glasoval s približno 1,400
novi proti prohibiciji. Okraj o-
s "moker".

New York, 25. septembra. —
tiki Hartigan, koinisar za me-
je izvedel, da nameravajo pe-
poreti kampanjo, da kongres
pove izvoz žita in živil v Ev-
ro. Samo v New Yorku bo pod-
lo peticijo za prepoved od 25,
do 30,000 groceristov, malih

letos so pridelali štiri sto mi-
ov bušjev manj pšenice. Ima-
je šest sto milijonov bušjev
mer, od katere hočejo poslati
v Evropo, osemdeset mi-
ov bušjev pa potrebujejo za
v. Cena kruha bo v januarju
tocih na sto odstotkov, če se
je prepove izvažati. Ne more-
dohiti pšenice iz Kanade in
ritine, in če se takoj ne pod-
najo resni koraki, bodo Zdru-
države v slabem položaju.
i kongres bo občutil pritli-

komisar Hartigan se je obrnil v
tiko na veletrgovce s pšenico
P. Griffin, predsednik bor-
nu je odgovoril, da je cena
tice odvisna od množine pri-
a in povpraševanja po nji.
e letina je povzročila, da so
ene kvitko.

tiki nadzornik od departmen-
tano mero in težo je obiskal 102
tije. Stehtal je 2,115 hlepeev
nalet tri in štirideset prestop-
državnega zakona. Pri nekem
je odkril osem prestopkov
tano odredbe in gospodar ga je
tihu prav grodo ozmirjal.

Washington, D. C., 25. sept. —
strelnih vajah bojne ladje
tichigan, se je razletela cev
tichigan palčnega topa. Neki po-

VAŽNO!

ponedeljek 25. septembra se
tichigan "Prosveta" v svoje
tichigan prostore v jedrnatem ura-
tichigan pisma, dopisi, naročnina
tichigan vse pošiljate na naš list
tichigan oddaje pošiljajo na sledeči

PROSVETA
3607 So. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

(Dalje na 2. strani, 2. kolona)

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Revolta delavcev v New Yorku proti kapitalističnim interesom.

Stavkokaz na ulici v Adamovi obleki.

Hughes v ulogi delavskega prijatelja pred izgaranimi kapitalističnimi delavci.

Zmaga mesarskih delavcev.

Spolna stavka sprejeta. — Apel na 800,000 delavcev, da odlože orodje.

New York, 25. septembra. — Zastopniki strokovno organiziranih delavcev so soglasno sklenili, da prične splošna stavka v sredo jutraj dne 27. septembra. Appel pojde na 800,000 organiziranih delavcev in vse neorganizirane, ki nočejo biti poslušni tlačni kapitalistov, da vstavijo delo.

Splošna stavka je revolta proti kapitalističnim interesom, ki hočejo zadaviti strokovno organizacijo. Delavstvo je pobralo rokavice, ki sta jo vrgla ošabno mr. Shonts in mr. Hedley delavstvu pred noge, in borba pričinja.

Na seji je bilo navzočih 125 zastopnikov strokovno organizirane delavstva in zastopanih je bilo osemdeset lokalnih organizacij, ko je bila sprejeta splošna stavka.

Hughes Frayne, predsednik splošne konference je čital s povdarnikom častnikarjem, ki so se gnetli krog male mize, apel za splošno stavko:

Soglasno je bilo sklenjeno, da se proglasi splošno suspenzijo dela v vseh rokodelstvih in industrijah v Greater New Yorku in v okolici za sredo jutraj dne 27. septembra.

Nastala je tišina, kakor da bi treščilo med častnikarje. Niti en glas ni bil proti splošni suspenziji dela, kot en mož so glasovali, vsi za splošno stavko.

Odbor splošne konference se je takoj popoldne sešel na seji, da priredi priprave za ogromno demonstracijo v sredo jutraj.

Samo enkrat je bila prej proglašena splošna stavka. Bilo je v Philadelphiji 4. marca 1910, ko je delavstvo osvojilo predlog za splošno stavko, ko so lokalni kapitalistični interesi hoteli spreminiti cestnoželezniške uslužbenec v ponižne hlapce cestnoželezniških magnatov.

Zmagalo je delavstvo.

Ko so častnikarji prišli k sebi, so vprašali Fitzgeralda, voditelja stavke cestnoželezniških uslužbenec, naj poda izjavo o situaciji.

"Ne besede," je odgovoril Fitzgerald, "zdaj ni več moja afera. Zdaj je to večji boj vseh delavcev in ne le članov naše unije."

Častnikarji so se obrnili do Hugh Frayne, splošnega organizatorja "Ameriške delavske federacije," za izjavo, a Frayne jim je odgovoril lakonično:

"Poziv je izdan in odvisno je od njih."

Sklep velja za pristajane delavce, konstruktorje predorov, strojnike, kurjače, strojevodje, stavce, tiskarje, stavbinske delavce, za najbolj izurjene rokodelce do navadnega težaka.

Mesarski delavci so izvojevali zmago.

Wheeling, W. Va., 25. sept. — Mesarski delavci, ki so v februarju zmagali le deloma, so sedaj izvojevali popolno zmago. Po tridnevni stavki se je podala tvrdka Shenk, največja klavnica v mestu, ki ima več filijalk. Tvrdka je priznala vse zahteve.

Tovarna je zaprta valed stavke.

Dover, N. J., 25. septembra. — V tovarni Richardson & Boynton Stove and Range Company je zastavkalo dve sto delavcev. Pet sto drugih delavcev je vsled stavke brez dela.

Delavci, ki pomagajo livarjem, zahtevajo, \$3 na dan in osemurni delavnik, priznanje unije in da

družba sprejme delavce v delo, ki se je odprla radi delavnosti za organizacijo.

Družba je pred manj kot dvema mesecem priznala delavcem 2.50 dnevne mezde, ko so delavci zastavkali radi zboljanja mezd.

Tag stavkokaz je šel na ulico — sledila je rabuka.

New York, 25. septembra. — Stavkokaz cestnoželezniške družbe števil. 1217, je zvečer stopil iz kleti v remizi v Adamovi opravi na 65 ulici in šel po Tretji ave v restavracijo družbe. Bila je ne-
pričakovana postava, ki je izne-
nadila vsakega. Nogi sta tičali v
čevljih, na glavi je imela kapo
motornika.

Cestnoželezniška družba je izdala odredbo, da se mora vsak stavkokaz akopati v prni kopeli, preden gre spat. V kopalnici je dvoje vrat, ki so podobne drugi drugi kot jajce jajcu. Ena vrata vodijo v spalnico, druga pa na ulico. Na obeh vratih so ključavnice z vzmetjo.

Bilo je ob času, ko so na vogalu postale tri bogato oblečene ženske, potem sta pa dve nadaljevali pot doli po 65. ulici. Ko sta se pri-
bližili kleti, so se odprla vrata. Častnikarji sta se vstavili, da se izog-
keta koliziji. Na ulico je stopil
mož, ki je imel na sebi le kapo in
čevlje. Bilo je iznudenje.

Ženski sta zakričali in na po-
moč so tekli trije policaji, ki so
postavali na vogalu in čakali, da
se nekaj zgodi. Ljudje, ki so stali
na vogalu, so jo ubrali proti remi-
zi. Gnala jih je radovednost. Šte-
vilka 1272 se je prišla za nos,
popraskala za ušesi in rekla: "O-
prostitute."

Stavkokaz je obstal, potem se
je odločil, da gre proti restavraci-
ji, ženski sta pa nadaljevali pot.
Mejtem je stavkokaz prišel do re-
stavracije, za njim je pa šla mno-
žica, ki mu je dajala vsakovrstna
imena.

Pred restavracijo se je nabrala
množica, ki jo je oblegala kot
sovražnik trdnjavo. Policija je
poklicala rezerve, nastala je rabu-
ka, preden se je poizgubila mno-
žica.

Številko 1272 so zavili v namiz-
ni prt in odvedli v spalnico stav-
kokazev.

Pomoč za trgovske pomočnike.

New York, 25. septembra. — Trgovci, ki lastujejo po celo vr-
sto grocerij, hočejo prisiliti tr-
govske pomočnike, da podpišejo
takozvano pogodbo "med gospo-
darjem in hlapcem."

Trgovski pomočniki so se obrni-
li za pomoč do drugih organiza-
cij. Vrčila se je konferenca de-
lavskega zastopnikov in na tej so
sklenili, če trgovci ne umaknejo
svoje pogodbe, da jim bodo poma-
gali vozniki, pekovski delavci in
drugi delavci, ki imajo opraviti v
teh prodajalnah.

Stavka v kinematografih.

New York, 25. septembra. — Stavka kinematografskih opera-
torjev, ki je pričela v Sjoonerje-
(Dalje na 2. strani, 2. kolona)

VREME.

Chicago in okolica: nestanovit-
no v torek in sredo, mogoče dež;
hladnejše v sredo.

Illinois: deloma oblačno v to-
rek; dežni nalivi na severnem de-
lu države; v sredo dež in hladnej-
še.

Temperatura v Chicagu: najviš-
ja 76, najnižja 56 stopinj.

SILNI BOJI V ZRAKU.

Boje ob Somi so obnovili.

RUSI V NOVI OFENZIVI. --- DUNAJ IN BERLIN POROČATA, DA SO RUSKI NAPADI ODBITI. --- NA SEDMOGRABSKEM SE VRŠE MANJŠI BOJI. --- PRASKE NA JUŽNI BALKANSKI FRONTI. --- ZEPPELINI SO OBISKALI ANGLIJO. --- REVOLTA NA KRETI. --- NAPAD NA KRUPPOVE TOVARNE. --- DUNAJ STRADA.

Talijani so izgubili vrh v tirolskih gorah.

ZADNJE VESTI.

London, 26. sept. — Angleški monitorji in razruševalci so v ne-
deljo bombardirali belgijsko obre-
žje med Haytom inn Brugeseem.

London, 26. sept. — Nemški zep-
pelini sinoči v treh dneh izvrši-
li drugi napad na Anglijo. Bombe
so padale na severnih in severno-
srednjih okrajih. Vojni urad še ni
dobil poročila o povzročni škodi.

Amsterdam, via London, 26. sept. — V volilni kampanji je pri-
šlo do bitke med liberalci in na-
sadjaki. En nasadjak je vbit in
petnajst je ranjenih. Od liberalne
stranke sta dva ranjena.

London, 26. sept. — Amster-
damski poročevalec "Exchange
Telegrapha" poroča, da Gottlieb
von Jagow, nemški zunanji mini-
ster poda ostavko. Za vzrok nava-
ja "slabo sdvajanje".

**PREGLED VOJNIH DOGOD-
KOV V ZADNJIH 24 URAH.**

Vojna se je preselila v zrak! Ta
kih zračnih bojev še ni bilo—ako
se ne lažejo oficijelni poročevalci
— odkar je znan eroplan in od-
kar traja ta vojna, kako so bili
v zadnji štiriindvajsetih urah. Gla-
som poročili iz Pariza, Londona
in Berlina je bilo samo večeraj u-
nikanih 52 eroplanov na francos-
kem bojišču; med temi je 28 nem-
ških in 24 zavezniških eroplanov.
Zelo aktivni so bili tudi nemški
zeppelinji — kakor smo že večeraj
poročali — in po uradnih vesteh
iz Londona so nemške bombe iz
zraka usmrtili 30 oseb. Dva zep-
pelina sta zletela na tla in 22
Nemcev je našlo smrt v plamenu.
Dva francoska letalca sta pa po-
letela 500 milj daleč nad Essen
v Nemčiji in metala bombe na
Kruppove topove tovarne.

Na francoski fronti še vedno
grmi kanonada, vsekakor je prapa-
racija za novo ofenzivo gibanje.
Berlin pravi, da je bitka že v
polnem tiru.

Rusi so zopet v ofenzivi od pri-
petaškega močvirja do rumunske
fronte. Najhujši boji so bili več-
eraj blizu Manajora, južnoistočno
od Tavo. Berlin priznava, da
so Rusi v prvem navalu prodrli
nemške pozicije, toda pozneje da
so bili vrženi nazaj. Petrograd
pa poroča, da se ofenziva uspešno
nadaljuje in da je bilo zopet u-
jetih 1500 Avstro-Nemcev.

Glede položaja na Sedmogra-
bskem poroča Berlin, da so se vrši-
li vroči boji zapadno od Vulkan-
skega prelaza, kjer so bili Ru-
munci v ofenzivi. Zadnji teden
so avstro-nemške čete reokupi-
rale ozemlje na obeh straneh pre-
laza.

Iz Dobrudže ni danes nobenih
novic. Večeraj je prišlo neuradno
poročilo iz Dunaja, da je v Do-
brudži zelo slabo vreme, deževni
naliki, ki so sprenili bojno polje
v močvirje.

V Macedoniji—kjer je tudi sla-
bo vreme—prehaja bojevanje po-
časi v lokalne praske. Iz Soluna
javljajo, da napadajo Srbi zuna-
nje utrdb pred Bitoljem in da
so Angleži prekoracili reko Stru-
micio na treh krajih. Sofija pravi,
da so Bolgari reokupirali ne-
kaj pozicij in odbili napade.

Rim javlja o novih avstrijskih
napadih na kraški planoti in pri-
znava izgubo gorskega vrha v Ti-
rolah. Neuradna vest iz Rima se
tudi glasi, da so italijanske čete
ki operirajo na Krasu, zapre vo-
dovod, ki zalega Trst s pitno
vodo.

Iz Grškega prihajajo neuredne
vesti o preteči revoluciji proti
kraljevi vladi. Kraljeva palača
je baje zatažena s 6000 možmi
lojalne armade.

**52 EROPLANOV JE PADLO.
BOJI NA SOMŠKI FRONTI**

Pariz, 25. sept. (Uradno): Na
fronti ob Somi se nadaljuje ži-
vahna artilerijska bitka na obeh
straneh reke. Na desnem bregu
Mase pred Verdunom so naše čete
odbile nemški napad istočno od
gozda Vaux-Chapitre. Tudi pred
Verdunom se vrši ljuta artilerij-
ska bitka.

Včeraj so bili sovražni avija-
tiki zelo aktivni na celi fronti
Naši letalci so uspešno vodili
zračne boje. Samo ob Somi je
bilo 29 zračnih spopadov in tam
so padli štiri nemški eroplani;
eden je padel v gozdu Vaux;
druga dva zrušili je podlaht. Guy-
nemer, eden je padel južno od Mi-
sereya; drugi trije so padli blizu
Estreesa in Peronne; štiri ne-
mški letalci so bili prisiljeni spu-
stiti se na tla v črtah naše fronte;
med Chaulnesom in Harve je
bilo izstreljenih šest nemških ero-
planov; eden se je skotalil v plame-
nu blizu Chaulnesa, drugi pri
Lancourtu, tretji v Parvillersu in
četrti južno od Marchelpota. Dva
druga sta padla blizu Andechy
in eden fokr je prišel v plame-
nu na tla Chaulnesa.

London, 25. sept. — (Uradno).
Južno od Anere so Nemci napadli
naše pozicije zapadno od Lesbon-
efsa, toda morali so nazaj z iz-
gubami. Artilerijsko bombardir-
ranje neruča večjem delu fronte.
Naši letalci so večeraj uspešno
bombardirali železniške postaje
za nemško fronto. V zračnem
spopadu se je naš avijatik zale-
tel v nemškega, čegar eroplan je
padel navpično na zemljo; naš avi-
jatik je padel več tisoč čevljev,
tedaj je pa dobil kontrolo nad
strojem in srečno odletel na var-
no. Dva nemška eroplana sta bi-
la zrušena. Pet naših letalcev
pogrešamo.

Berlin, 25. sept. — (Uradno)
Bitka ob Somi je zopet v polnem
tiru. Sovražna artilerija med
Anero in Somo je dosegla višek
sile. Nočni napadi sovražnika
blizu Courcellette, Rancourta in
Bouehausensa se niso obnesli.
Pred Verdunom se ponavlja arti-
lerijski ogenj.

Na vsi zapadni fronti so več-
eraj vršili boji v zraku, ki so kon-
čali za nas precej ugodno. Naši
letalci so zrušili 24 sovražnih ero-
planov, ki so vsi padli na som-
škem bojišču. Mi jih pogrešamo
do zdaj samo šest.

RUSI V NOVI OFENZIVI.

Berlin, 25. sept. (Uradno). —
Močne ruske mase so napadale
petkrat pozicije na fronti pri
Leopolda bavarskega med rekama
Seret in Stripa, severno od
Zborova. Blizu Mejanova so Ru-
si prodrli v našo fronto, toda na-
še čete so jih vrgle nazaj; v na-
ših rokah je ostalo 700 ujetni-
kov in sedem strojnih pušk. Da-
lje proti jugu so se razbili vsi
ruski napadi še preden so mogli
rusi doseči naše zakope. V Kar-
patih so čete nadvojvode Franca
Karla reokupirale pozicije na iz-
točnem slemenu Cimbroslave, ka-
tera je bila pred izgubljena. Se-
vernoistočno od Kiribabe se vrši
vroča bitka.

Dunaj, 25. sept. (Uradno). —
Fronta nadvojvode Franca arla:
Rusi so ponovili napade istočno
in severno od Kiribabe v Karpa-
tih. Na istočni strani je bilo u-
stanovljeno rusko prodiranje in
napadi se niso obnesli. Južnoza-
padno od Lučine so izvršili Rusi
(Nadaljevanje na 3. strani,
1. stopec.)

Evropska vojna in inozemske vesti.

(Nadaljevanje iz prve strani)

sedem napadov v dveh dneh, toda vsi so bili brez uspeha. V okoliših Ludove imajo zdaj naše čete prednost v bojevanju. Med Zborovom in reko Seret v Galiciji so Rusi po večdnevni topovni prepiraciji pričeli z močnim napadom, ki se je obnesel v toliko, da so prodrli v naše zakope; naše čete so jih pa kmalu izgnale in rekapitulirale vse izgubljene pozicije.

Petrograd, 25. sept. (Uradno). — Vroči boji so v tiri na vsi fronti od Pripete do rumunske meje. Nemei in Avstrijci so večeraj vzdržali močan odpor napram našim četam ob Seretu in v okoliših Mejanova in Karbusova, toda vsi njihovi protinapadi so bili odbiti in naše čete so ujele 1500 mož.

AVSTRO-NEMCI ODBIJAJO NAPADE NA SEDMO GRAŠKEM.

Dunaj, 25. sept. (Uradno). — V okoliših vulkanskega prelaza so odbili rumunski napad. V okoliših Hermanštata in na istočni sedmograški fronti ni bilo nič posebnega.

Berlin, 25. sept. (Uradno). — Na sedmograški fronti so bili odbiti rusko-rumunski napadi.

BOJEVANJE V MACEDONIJI POJEMA.

Solum via London, 25. sept. (Uradno). — V bojih na levem bregu Strumice so angleško-francoske čete ujele 16 Bolgarov. Dolar je v plamenu vsled zavezniških granat. Na levem krilu zavezniške armade se razvija nova bitka, odkar je došlo francosko pojačanje.

Solum via Pariz, 25. sept. (Uradno). — Na levem bregu Strumice so Angleži napadali Bolgare severno od Koprive. Od Beleskega pogorja do Vardarja se vrše topniški dvoboji. Srbi prodirajo iz istočno od Černe in zapadno od Kajmakčalana. Na našem levem krilu je bilo odbitih več ljuhtih bolgarskih protinapadov; Bolari so imeli velike izgube. Sedmograško od Florine smo pridobili nekaj novih pozicij.

Sofija, 25. sept. (Uradno). — Na višinah Staraširoka Planina smo z naskokom vzeli gorski vrh južno od vasi Popla. Sovražnik je bil umaknil v neredu in zapustil za seboj precej ranjenih. Pri Florini vlad mir. V kajmakčanski gorah se vrše artiljerijski dvoboj. V mogleniški dolini je naša artiljerija razpršila večje sovražne čete. V okoliših Vardarja in ob Strumi so bili večeraj topniški boji.

ITALJANI PRIZNAVAJO IZGUBO GORE.

Rim, 25. sept. (Uradno). — Včeraj zjutraj je sovražnik eksplodiral mine na gori Cimone; to je prisililo naše čete, da so se umaknile kakih sto metrov od vrha. Ostavljene pozicije so pa pod našim ognjem. Avstrijski napad na goro Civarov v sugarski dolini je bil odbit. V Cordeole smo se s pomočjo nenadne napada naših čet pomaknili bližje vrha na gori Sief. Naša artiljerija je zopet bombardirala blezensko progo v dolini ob Dravi. Zadnje noč so Avstrijci zopet napadali hriba št. 208 in št. 144, napad je bil docela odbit.

Navečji napad z zeppelinom.

London, 25. sept. — Nemei se s svojimi zeppelini izvršili zadnje noči zjutraj največji napad na Anglijo, kar so jih izvršili do danes. Napada se je udeležilo 12 zeppelinov, od katerih sta dva ostala na Angleškem uničena. Razen tega, da so zeppelini usmrtili 30 oseb in ranili 110, so naredili veliko materialno škodo. Vojni urad priznava to škodo, toda pravi, da je škoda posteno poplačana z dvema zeppelinoma, ki sta padla na tla. Glede škode, ki so jo povzročili zeppelini, poroča vojni urad sledeče:

Mrtvi: 17 moških, 8 žensk in trije otroci; ranjeni: 45 moških, 35 žensk in 17 otrok. Materialna škoda: večje število privatnih hiš in delavne porušeni ali poškodovani vsled požara; 2 večji tovorni podrti in nekaj nekaj železniške proge pokvarjene.

Berlin, 25. sept. — Admiraliteta uradno priznava, da sta bila izgubljena dva zeppelin pri poletu nad London zadnje nedeljo zjutraj. Obenem naglašata admiraliteta, da je škoda večja, kakor pa pravijo v Londonu.

Na Grškem poka.

London, 25. sept. — Iz Aten poročajo, da so rebeli na otoku Kreti osvojili Kanijo in s tem spravili pod svojo oblast ves otok. Kraljeva vlada je izročila rebelom vladno poslopje skoraj brez odpora. Rebelna armada na Kreti šteje 30.000 mož.

Dalje poročajo iz Aten, da je začelo grško časopisje z večjo vrnemo propagirati za vojno na strani zaveznikov; pridružilo se je mnogo tudi takih časopisov, ki so bili doslej neutralni. Kralj je dal zavarovati svojo palačo s stražo lojalne atenske garnizije, ki šteje 6000 mož.

Bombe padajo na Kruppove tovarne.

Pariz, 25. sept. — Dva francoska letalca, kapitan Beauchamps in lajtnant Dauquart, sta večeraj letela 500 milj nad Nemčijo in obiskala Essen, kjer so Kruppove tovarne za topove. Vrgla sta dvanajst bomb na plavže pri tovarnah.

Na Dunaju razsaja glad.

Curij, Švica, 25. sept. — Vesti iz Dunaja se glase, da je tam nastalo veliko pomanjkanje kruha zaradi transportacijskih težkoč. Vlada je prepovedala gostilnam in hotelom dajati kruh postom, češ, da si naj gostje prinesejo kruh seboj. Železniški promet v Avstriji je zelo oviran, odkar je Rumunija v vojni.

Krški škof aretiran kot vohun.

Pariz, 25. sept. — Mgr. Agathangelos, metropolit (škof) grške cerkve v Drami, je bil večeraj aretiran v Solunu, ko se je izkrcal iz parnika. Aretacijo je odredil grški narodni obrambi odbor v Solunu na podlagi obtožbe, da je škof nemško-bolgarski vohun.

Ameriške vesti.

(Nadaljevanje iz prve strani)

Cambridge Springs, Pa., 25. sept. — Tovorni brzovlak Erie železnice je vdaril v avtomobil. 27 letni poseben policaj Roy Wise je bil vbit, ko je hotel rešiti ljudi v avtomobilu, Herbert Daniel in mrs. Edward Short, ki sta sedela v avtomobilu, sta dobila le težke poškodbe.

Chicago, Ill., 25. septembra. — Po izjavi zveznega sodnika Landisa in zastopnika Central Trust Company bodo vlagatelji bankrotne Industrial Savings Bank dobili 60 centov od dolarja.

Vrednost banke je označena na \$1,182,702, v gotovini pa ne bo znašala več kot \$400,00 do \$500,000. Preiskava je dognala, da so obveznosti banke \$645,000.

V varnostni shrambi, ki so jo odprli v soboto, je bila tudi dolžnica kongresnika Sabbathsa za \$20,000. Ko je sodnik pred sebe poklical Dubia, predsednika banke, in kongresnika, se je dognalo, da je izkazal Dubiji le uslugo, da mu je napravil dolžnico za \$20,000, za kar mu je bančni predsednik kot varnost izročil depozitni list za \$20,000. Ko je sodnik odredil, da kongresnik v desetih dneh poravnajo dolžnico, je Sabbath dejal, da pričakuje, da mu banka izmenja za isto vsoto in v istem času depozitni list.

Sodnik je odredil, da tvrdki American Compound Door Company in Chicago Dry Kile Co. ne prenehata z obratom, da ne bo izguba še večja.

Chicago, Ill., 24. septembra. — Kadar se bliža gima se v velikih mestih množe roparski napadi. Najbolj predrzni napad je bil izvršen večeraj pri belem dnevu. Gdč. Mary Pinter, blagajničarka pri Layser Green Hat Company, je šla na banko po denar, da izplačajo delavce. Dvignila je \$740, ki jih je spravila v ročno torbico. Ko je šla po Green ulici, je pridržal avtomobil za njo, iz katerega je skočil neznanec. Stopil je pred Pintarjevo in zahteval od nje ročno torbico. Pintarjeva je mislila, da uganja šalo, a ko

je neznanec potegnil samokres, je spoznala, da je stvar resna.

Pobil je dekleta na tla, ker mu ni hotela izročiti torbice. Odrezal ji je torbico in skočil s plenom v avtomobil, ki je nanj čakal. Avtomobil je po ropu izginil po Peoria ulici v južni smeri.

Pintarjeva je pričela klicati na pomoč. Prihiti so ljudje in policaj na konju jo je vral za avtomobilom, ki mu je pa kmalu izginil izpred oči. Očividci izjavljajo, da so bile prve tri številke na avtomobilu 180, drugih številke pa niso mogli čitati.

Chicago, Ill., 25. septembra. — Kljub temu da je svet prepričan, da je advokat Ward osmukal bivšega milijonarja Morrisona in se protipostavno polastil lastniške milijonarja za \$2,000,000, ima stari mož neomajano vero v advokata. Morrison pravi, da ne verjame lažem, ki jih trosijo o njegovem advokatu.

Šolska oblast bo sedaj podvzela korake proti Morrisonu, da pride do svoje pravice, ki jo ima po očetu Morrisona.

Chicago, Ill., 25. septembra. — Zakaj zahtevajo zakonsko ločitev?

Jessie F. Swatz trdi, da je njen soprog vsaki dan izpije zaboj piva. Ponoči jo tepe in zato zahteva ločitev.

James E. Schaffner je svojo ženo zapustil pred 25. leti in se ni nikdar vrnil domov. Žena pravi, da je čas, da se razveže zakonski voz.

Elizabetha Martin pravi, da njen mož ljubi druge žene, pa tudi dobro kapljico. Vsed tega je postal zakonski jarem neprenosljiv in zahteva ločitev.

Evelyn Burgess izjavlja, da jo je njen mož tako ljubil, da je ravnal sirovo z njo in jo tudi večkrat pretepel. Tudi ona se je naveličala zakonskega stanu in pravi, da je najboljšje zanj, če ji sodnik prizna ločitev.

Chicago, Ill., 25. septembra. — Državni pravdnik Hoyne je izvršil vse priprave, da prvega bančnega bankrotja postavi pred sodišče. Danes bo državni pravdnik poizkusil, da pride na sodiščni kriminalni koledar zadeva Mihaela Michniuka in njegovega sina Štefana, da se ju takoj zasliši. Zaslišanje se mogoče že izvrši danes ali jutri.

Mihael Michniuk in njegov sin Štefan sta prosta pod poroštvom. Obtožena sta, da sta sprejemala bančne vloge, ko sta bila nesolventna. Glavna priča pri obravnavi bo John E. Michniuk, 16 letni sin Michniuka.

Enaka obtožnica je pripravljena proti Monsumu in Emanuelu Grinsburgu. Mogoče da bodo dvignili še drugo obtožnico proti njima, preden pride do obravnave.

Nadalje pričakujejo, da bo državni pravdnik še danes obtožil druge bankirje pred veliko poroto. Iz bankrota Paisleyjevih bank bodo vzrastle druge obtožnice.

Danes se zberejo poslanci iz državne legislature v hotelu La Salle. Shod se je sklical, poslanec William G. Thon, ki je že večkrat predložil zakone za poslovanje privatnih bank. Pričakuje se, da se posvetovanja udeležijo najmanj štiri in dvajset poslancev, da se dogovore o potrebnih zakonih za varstvo vlagateljev.

Washington, D. C., 25. sept. — Živila v prodaji na drobno so v letu 1915 padla za en odstotek v ceni, v prodaji na debelo so se pa podražila za en odstotek.

Chicago, Ill., 25. septembra. — O polnoči sta prišla v salun Charles Jakeja na 5001 dva tolovaja in zahtevala od njega denar. En tolovaj je pomolil salunarju revolver pod nos in mu zaklical roke kviško. Salunar je pograbil steklenico in tolovaja vdaril prek glave. Ropar je ustrelil in obstrelil salunarja na levi strani. Po strelu sta bandita zbežala, ne da bi pobrala denar.

Iz delavskega sveta.

(Nadaljevanje iz prve strani)

vem gledališču na Southern Boulevard in 163. cesti v Bronxu, se je razširila na Burlandovo gledališče na Prospect ave. in 163. cesti. Stavki se je pridružil osem godbenikov in dva operatorja. Gledališčni tustaj L. Pieker.

Obdržavali so alični shod pred

Burlandovim gledališčem, ki se ga je udeležilo do 2.000 oseb. Mnogi se je obljubila, da bo podpirala stavkarje.

Dokler ne bo stavka končana, bodo stavkarji obdržavali vsaki večer alične shode v bližini Burlandovega gledališča, da opozorijo občinstvo na stavko.

Hughes je govoril podložnikom jeklarskega trusta.

Gary, Ind., 25. septembra. — Hughes, republikanski predsedniški kandidat je govoril delavcem ki garajo za jeklarski trust, katerim se je predstavil kot "pravi delavski prijatelj." V dokaz prijaznosti do delavstva je navedel svoje delovanje kot governor države New York, ki je vsem delavcem, ki se zanimajo za politično življenje v Ameriki, še preveč dobro znano.

O svojem delu kot zvezni sodnik v pravdi klobučarskih delavcev v Danburyju ni znil besede. Ravnotako tudi ni napadal zakonitega delavnika za železničarje, dasiravno nanj spušča strelice, če govori pred industrijaleci. Naslikal je delavcem lakoto na steno, ki pride, ko bo vojna končana in bodo "cenenii" delavci v Evropi poplavili s produkti svetovni trg. Povdarjal je pred delavci, ki žrtvujejo svojo moč in zdravje za jeklarski trust, da prosperiteta ne bo trajna, če se ameriška republika ne obda s colnino kot s kitajskim zidom proti zunanji konkurenci.

Lahko noč mr. Hughes!

Konferenca rudarjev in operatorjev.

Springfield, Ill., 25. septembra. Governor Dunne je seznanil javnost, da namerava sklicati za dne 13. novembra v Chicago konferenco rudarjev in operatorjev premogovnikov iz države Illinois in 7 gosodnih držav, da pride do boljšega sporazuma med rudarji in operatorji glede varnost, naprav in splošnega položaja v premogarski industriji.

Governor Dunne meni, da take konference spospekujejo sporazum med delavci in podjetniki. Governor države Illinois se bo lahko prepričal, da ima dober namen, ali podjetniki si ne dajo od nikogar komandirati, kjer gre za profit.

S konvencije tesarjev.

Fort Worth, 25. septembra. — Delo odbora, obstoječega iz petih članov, ki ima preiskati homati-je, ki so nastale v njuyorskem štrajku tesarjev vsled samooblastnega nastopa gl. predsednika Hutchesona, se ni končano, ker sta obe stranki predložili odboru obširne material. Splošno sodijo, da bo odbor ugodno poročal za Njuyorčane in da bo konvencija sprejela njegovo priporočilo.

Glavni odbor zavzema stališče, da njuyorske lokalne organizacije niso opravile do zastopstva, dokler ne prekličejo sodnijske prepovedi proti glavnemu odboru. Temu nasprotno je dokazal predsednik njuyorskega distriktnega sveta, da so bile lokalne organizacije samooblastno suspendirane, ker niso hotele čakati dva meseca na prihodnjek plače za 25e in zopet dva meseca za nadaljnjih 25e prihodljaka.

Pohoda pred otvoritvijo konvencije se Njuyorčani niso smeli udeležiti. Zato so skrbeli Hutcheson in njegovi pripadniki. Imeli so na razpolago celo 8 policajev, ki so stali tik Njuyorčanov, ko so se hoteli udeležiti pohoda.

Delavci v avtomobilni tovarni so zastavkali.

Racine, Wis., 25. septembra. — V tovarni Racine Mfg., v kateri izdelujejo avtomobilna ogrodja za sedeže, so delavci vstavili delo. Delavci zahtevajo osemurni delavnik in priznanje unije. Družba išče stavkokaze, pa jih ne dobi.

Nabirajte naročnike za dnevnik "PROSVETA".

Za vsebino oglasov ni odgovorna ne upravnštvo ne uredništvo.

KURJA OČESA.

Ako nočete imeti kurjih očen na vaših nogah, tedaj pošljite 25c. v denarju ali pa v poštnih znamkah po 2c. in pošljem Vam stekleničko mazila za kurja očesa, ali pa za \$1.00 pet steklenic. Denar pošljite na naslov: Foster Sole Agent, 3223 — 12th St., Racine, Wis. (Advertisement).

Slovenska Narodna



Podpora Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Iskorp. 17. junija 1907 v dr. Illinois.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODESK:

Predsednik: John Vogrič, box 214, LaSalle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, b. 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jofef Kuhelj, 9469 Ewing ave. S. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Telephone Lawndale 4635.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADEŽNI ODESK:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tancher, 674 Absay Ave., Rock Springs, Wyo.

POBODNI ODESK:

Anton Hrast, 811 95th Ave., New Duluth, Minn.
Anton Peterlin, 6307 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Jože Radlček, 679 box, Smithton, Pa.
Rudolf Pieteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.
Albina Hočevar, 18 Beard ave., Detroit, Mich.

UREDNIK "PROSVETA"

Jože Zavertnik, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6302 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.
Vse denarne zadeve in stvari, ki se tičejo glavnega urada, se imajo pošiljati na gl. tajnika.

Pritožbe glede nerednega poslovanja na predsednika nadzornega odseka Jože Ambrožiča.

Zadeve prepirljive vsebine predsednika poročnega odseka, A. Hrastu.

Vse druge stvari, ki imajo stik z "Prosveto", izvzemši spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa "Prosveti", 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSAK dober član Slovenske Narodne Podporne Jednote je naročnik "Prosvete".

Osvobodjena od mnogega trpljenja.

H. H. von Schlick, slavnostni naravni zdravnik in tovarnar Bolgarskega Krvnega Čaja, kateri je s stoinstotisoč bolnimi v stani zvezi in dobiva od njih, katerim je Bolgarski Krvni Čaj vrnil zdravje, cele zahvalnih pisem, je naš rojak Matija Grahovac, 1928 Alport St., Chicago, Ill. pisal sledeče pismo:

"Pošljite mi še eno škatljo Bolgarskega Krvnega Čaja, ker zelo mnogo pomaga mojemu reumatizmu."

Eno veliko škatljo Bolgarskega Krvnega Čaja, ki traja pet mesecev, pošlje za \$1.00 kamorkoli, v Canado za 31.12.

Marvel Products Co., 8 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.

Pripomba: Ako hočete pošiljati tevarni, pošljite 10c več.

"PROSVETA" prinaša splošne vesti, zanimive članke in lepe povesti vsak dan, ne samo ob sredah. Naročite se!

Priporočam

svojo gostilno v obisk vsem Slovencem in Hrvatom v okolici Youngstown, O. Kadar potujete skozi mesto ali po opravi, se oglasite pri meni. Imam raznovrstne dobre pijače, sveže pivo brinjeve, slivove, visky, smotke itd.

Jožef Cigole, E. 397 Federal St. Youngstown, O.

ROBERT W. LAYER ARCHITECT

118 N. La Salle St., Chicago,

ki je izdelal načrt za gl. urad S. N. P. J. se priporoča Slovencem za izdelovanje stavbinakih načrtov.

Tel. Franklin 5501

TEL. NA DOMU AUSTIN 35003

NORTH SIDE STATE BANK

ROCK SPRINGS, WYO.

IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI.

Mi pošljimo denar vašim prijateljem v stare domovine po najnižjih cenah.

Plačujemo 4 odstotne obresti na bančne vloge.

Močna, Konzervativna in Napredna Institucija.

Naročite se na dnevnik "PROSVETA"

Najboljši slovenski dnevnik v Zd. državah. List prinaša dnevno dobre, podušljive članke, novice in starega kraja in Amerike, sploh celega sveta, zanimive romane in sabavne štivo.

Naročnina stane za celo leto \$3.00, pol leta \$1.50 za Zd. države. Za naročnike izven Zd. držav, izvzemši Canado, stane za celo leto \$4.50, za pol leta \$2.25. Ravnotako stane za celo leto \$4.50 in pol leta \$2.25 v mestu Chicago in So. Chicago.

Imena, naslove in naročnine pošiljajte na sledeči naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Vse pošilje denarne nakaznice — Money Order, bančne draft like se naj naslovi na "Prosveta" S. N. P. J. Ne rabite osebnih imen!

Naši zastopniki so društveni tajniki.

Vsa nadaljnja pojuzila daje drugo volje upravnštvo "Prosvete".

EMILE ZOLA:

DENAR.

Povestnik M.-L.
(Madeljeron)

Ni pa bil Sakard sam. Tudi med vernimi in zaupniki, ki so sveto verjeli, da sam Bog dviga ceno delnic, se je pojavila bojazen in negotovost glede izida tega dvoboja. Pariz se je napolnil s tajnim šumom nemira. Grozna denarna bitka med dvema velikanoma — Sakardom in Gundermannom — mora končati s porazom enega velikana in poraženi bo izgubil vso kri — in kri bo tekla tudi iz prerezanih žil tisočerihi siromakov, ki so sledili velikanu pri igri. Bil je dvoboj na velikanem kupu riskiranih življenj, ki bodo padla v razvalinah, čim pade velikan.

Tretjega januarja, ko je bil dovršen obračun zadnje likvidacije, je cena Univerzalne nenadoma padla za petdeset frankov. Zavladalo je strahno razburjenje. Pravzaprav je vse padlo. Denarni trg, katerega so gonili v blažni gonji in napihnili čez mero, je pokal na vseh straneh. Dva ali tri dvomljiva podjetja so se zrušila s glasnim truščem. Sicer so bili že navajeni nagle izpremembe v cenah, ki se je včasih razlikovala za več kot sto frankov v enem samem dnevu na borzi kakor igla na kompasu, ki trepeče sredi morskega viharja, toda kljub temu je bilo čutili, da se bliža polom. Univerzalna je šla navzdol, krik preplašenih je rasel in odmeval od množice do množice, ki je še vedno upala med krčevito bojaznijo.

Drugi dan je Sakard, ki je stal s svojimi običajnim smehljajem pri stebri, zopet pogoltnel navzgor za trideset frankov s pomočjo velikega nakupa delnic. Toda petega januarja je šla cena nazaj za štirideset frankov kljub vsemu njegovemu naporu. Univerzalna je še imela, ceno tritisoč frankov. In od tistega časa je vsek dan prinesel novo bitko. Šestega je šla Univerzalna zopet gori, sedmega in osmega pa spet dol. Bila je neupogljiva tajna sila, ki je drmalala ogromno podjetje in ga počasi vlekla k tlom. Bilo je, kakor da hočejo spekulantje naložiti vse svoje grehe in zločine na hrbtno Univerzalne banke in jo žrtvovati v imenu silne množine drugih dvomljivih zavodov, ki so zrastle kakor gorostasne gobbe po gorkem dežju na fino pognojenih tleh. Ali Sakard, ki ni več spal od skrbi in kateri je zavzel svoje mesto pri stebri vsak popoldan, je še vedno živel v prijetnih sanjah odločine zmage. Kakor poveljnik armade, ki pozna svoje načrte, se je umikal le stopinjo za stopinjo in žrtvoval svoje zadnje vojake — zadnje novce iz blagajne Univerzalne z namenom, da zastavi pot svojih napadalec. Devetega januarja je zopet dosegel zvišanje cene in "medvedje" so zopet trepetali.

Ali bo likvidacija petnajstega januarja zopet katastrofalna za nje? Ko mu je zmanjkalo gotovega denarja, je pogoltnel papir v cirkulacijo. Sakard je bil podoben človeku, ki umira, v sled la-kote in v svojem zadnjem dihanju vidi pred se bojo mizo bogato obloženo z najboljšimi jedili. Zasnoval je načrt, ki se je njemu samemu zdel blazen, ali — izvršiti se mora! Hotel je ponovno kupiti vse delnice z namenom, da priveže nase vse očitne prodajalce kakor sužnje, ki bodo potem izročeni njemu na milost in nemilost. To se je bilo pravkar zgodilo pri neki majhni železniški družbi: družba je pobrala na trgu vse delnice in prodajalec, ki niso mogli dobiti delnic, so se podali s svojimi premoženjem in s svojimi osebami. Ha! če bi mogel pritisniti Gundermanna, da bi igral z njim očitno! Če bi mogel doživeti, da bi prišel k njemu Gundermann nekega lepega jutra s svojo milijardo na hrbtnu in ga prosil — njega, Sakarda! — da mu naj ne vzame vsega, da mu naj pusti saj toliko, da bo imel vsak dan deset centov za mleko, dokler bo živ! ... Ampak — za tak udarec potrebuje najmanj sedem do osemsto milijonov. Dvesto milijonov je že zagubil v vodo; zdaj potrebuje še kakih pet do šeststo milijonov, da jih razvrsti v bojni vrsti. Šeststo milijoni bi pomagal z vsemi židmi in tedaj bi bil kralj zlata, vladar sveta! ... Kakšne sanje! Sakard je risal milijone in jih sipal kakor fižol. V nočeh brez spanja je mobiliziral armado šeststo milijonov in jo dal poklati v svojo slavo, nakar je izšel kot zmagovalček iz pozorišča katastrofe, iz razvalin vsega.

Desetega januarja je imel Sakard zopet slab dan. Stal je sicer pri svojem stebri mirno in vesel kakor vselej, toda še nikoli ga ni mučil tak strah. Bil je boj na nož, ki je besnel na levo in desno. V teh denarnih bojih, zahrbtnih in strahopetnih, kjer razparajo trebuh slabici brez vsakega jeka in kriki, ni prijateljstva, ni bratstva in ni sorodstva; — v teh bojih vlada le en zakon: brutalni zakon močnejšega. Požri človeka, ako neč, da on požre tebe! — Sakard je čutil, da je neznanosno osamljen. Nič ga ni več zanimalo kakor edini, nenasitni nagon po zmagi in ta uagon ga je še držal pokonci. Hudo se je bal štirinajstega januarja, dneva, ko bo treba obračunati z opeljami. Toda še je dobil dovolj denarja tri dni poprej in ko je prišel štirinajsti, je namesto poloma izšla Univerzalna pojačana, in cena delnic je bila dvatisoč deveststo in šestdeset, kar je pomenilo sto frankov nazadovanja od zadnje kvotacije 1. decembra.

Tako je živel Sakard med strahom poloma in veselo zmagi. Zgodilo se je, da so bili "medvedje" zdaj prvič na vrhu in spravljali dobiček po dolgem času neprestanih izgub. V tem položaju se je obrnil Sakard do Mazoda, da ga je zalagal z gotovino, vsled česar je lezel v silne dolgovne. Dvoletna polovica meseca januarja mora prinesiti odločilno bitko.

V teh bojih, ki so ga vsak dan metali iz tira, je izgubil v globocino brezupa in zopet dvigal glavo, je čutil Sakard neovrgljivo potrebo razjuge in pomirjevanja. Niti trenutka ni mogel prebiti sam, jedel je v restavracijah, popival v vi-

narnah, tekal v gledališča in končal noč v objemu kake ženske. Nikdar v svojem življenju še ni živel tako razuzdano in potratno, kakor da bi hotel povsod pokazati, da ima več denarja kot ga pa more zapraviti. Karoline se je ogibal, kajti pekli so ga njeni očitki, ki so ji gledali iz oči, in jezilo ga je, ko mu je pri vsakem sestanku kazala pisma od brata, kateri je bil v večnem strahu pred pretečo nevarnostjo zaradi njegove biko-rbe borbe na borzi. Toliko pogostote se je pa Sakard zatekal k baronici Sandorfovi, v skrito pri-tiljše v ulici Caumartin in zdela se mu je, da mu hladi njeno mrzlo dobitkanje njegovo vročo gla-vo in mu splošje prenapete in utrujene možgane. Včasih je šel k nji zgolj iz namena, da tam pre-gleda kake važne listine in uredi svoje privatne zadeve v mirni zavesti, da ga nihče ne more. Ob takih prilikah ga je rad premagal spanec in je prespal eno ali dve uri na baroničini postelji — edino spanje, ki ga je še imel. Tedaj se pa ni ba-ronica čisto nič obotavljala, da ne bi skrbno pre-iskala njegovih žepov in čitala pismen in belež-nic. Baronica ni več dolgo časa dobila od njega niti najmanjših informacij, in še takrat, kadar je izveklela in njega kakšno besedo, je bila skoraj prepričana, da se laže, zato ni mogla več igrati z njegovo pomočjo. Da se torej maščuje, je kradla informacije iz njegovega žepa, kakor je trdno spal, in ob tej priliki je izvedela vso resnico, kako stoji Univerzalna banka. Njegova privatna pis-ma so poučila baronico Sakardovo, da se bori Uni-verzalna v svojih zadnjih dihanjih, da manjka denarja na vseh koncih in krajih in da je premo-ženje banke le še na papirju. Neko noč se je Sa-kard naglo vzbudil in zasnežil baronico, ko je ra-vno čitala iz njegove beležnice. V silni jezi ji je navil ušesa kakor porednemu otroku. Od takrat je ravnal z baronico kakor s svojo najnižjo dekle. Pretepal jo je za vsako malenkost in ona je spr-va tulila valed ponižanja in bolečine, toda pozne-je potrpežljivo prenašala udarec.

Končno se je baronica naveličala Sakardove brutalnosti. Ko je bila končana likvidacija po pe-tinajstem januarju, se je napotila k Jantru s svo-jim načrtom.

"Prav imate", je dejal Jantru, ko mu je San-dorfova razložila, kako namerava pogubiti Sa-karda. "Zadnji čas je, da sinuknemo v Gunder-mannov tabor. Pojdite takoj k njemu in mu po-vejte kako in kaj. Saj Vam je obljubil, da rad po-plača vsako tajnost z dobrim nasvetom."

Naslednje jutro, ko se mu je zopet predstavi-la baronica Sandorfova, je bil Gundermann zelo slabe volje. Ravno prejšnji dan je spet narasla cena Univerzalne. Kaj, ali ne bi nikdar konca? Je li mogoče, da še ne bo erknila prokleta zver, katera mu je požrla že toliko zlata? — Čisto lah-ko se zgodi, da cena zopet poskoči ob koncu me-seca in izguba se bo nadaljevala. Gundermann se je skoraj kesal, da se je vrzel v boj za tako ceno; vsekakor bi bilo bolje, da je v začetku zalo-žil svoj delež v Univerzalni in podjetje naj bi šlo svojo pot. Ali naj še veruje v logiko in mate-matiko? Prišel je trenutek, ko ni več zaupal svo-jim računom in tisto minuto bi se bil umaknil iz boja, če bi se to dalo izvršiti brez denarne izgube. Redki so bili ti trenotki v njegovem ži-vljenju in navadno se pojavijo na predvečer — zmage, kadar človek ne ve, da mu prihajajo na pomoč ljudje, ki se zarotijo zopet nasprotnika. Gundermann je imel vselej jasno vizijo v bodoč-nost, a zdaj se mu je zdela, kakor da je vsa borza zavita v gosto meglo. Zares — čudovita so pota borze! Tudi najbolj pretkan igralec včasih zaide na razpotje in ne ve, kam bi se obrnil. On je sicer znal, da Sakard kupuje in igra, ali ve-del ni, da li kupuje za resnične odjemalce ali za lastno družbo. To je bila tista točka, ki mu je zmešala račun in ob kateri so se razblinili vsi njegovi logični zaključki. Ljudje so kajpada mnogo govorili, ali kaj mu bodo gole govorice, ki lezejo od ust do ust brez jasnih dokazov? — Ti-sto jutro so borzni slugi bridko občutili nevoljo in jezo Gundermanna; spdejemal jih je z nena-vadno surovostjo in uslužbenec so loputali v vrati-mi in naravnost dirjali v begi iz njegove pisarne.

"O, Vi ste tukaj?" je ogovoril baronico brez vsake uljudnosti, ko je stopila pred njega. "Naj-boljše je, da se kar izgubite, ker danes se mi ne ljubi izgubljati časa z ženskami!"

Sandorfova se je vstrašila in v svoji zmede-nosti je hkratu pozabila na ves lepi uvod, kate-rga je mislila razviti, preden razodene svojo taj-nost. V enem stavku je izblebelala vse.

"Nočete izgubljati časa z menoj tudi tedaj, če Vam povem, da je Univerzalna banka brez de-narja, katerega je zapravila za svoje lastne del-nice in da zdaj nadaljuje boj le proti jamstvu iz papirja?"

Stari žid je komaj zadržal nepopisno radost, ki mu je gonila kri v možgane, ko je slišal nepri-čakovano novice. S silo se je premagal in potezo njegovega obraza se niso ganile. Odgovoril je v enakem, jeznem tonu:

"To ni res!"

"Kaj, da ni res? Prisegam, da sem slišala na svoja lastna ušesa in videla z lastnimi očmi."

(Dalje sledi).

Alojsij Gradnik:

POMLAD.

Med travo pisano spi v solncem kresu blesteča kača, bela po telesu in gladka, mirna, zvita v mal obroč, se ko zapestnica srebrna zdi ... Če trava zasumlja, se razpusti in čaka ...

Bila je pomlad nekoč, in zdaj je spet ... Jaz grem čez sočne trate, in moje misli so vse misli nate ... Še v tvojem strupu teče moja krv, še gnile rane so — Zastonj bil lek je vsak mi in zastonj ves beg pred tabo, v grebru se blesteči črv.

Časi se izpreminjajo.

Spisal: Jože Ambrožič.

II.

"Tam sred lena zapuščen kraj, tam stal je grad zaklet nekdanj."

D. Kette.

Bilo je v začetku dvajsetega stoletja, torej štiristo let po teh dogodkih ki so povedani v prvem poglavju. Po ravni cesti Dojenj-ke je tekel mal voz, pregrujen z zelenim kocem. Kočijaš, postaran mož, je zamahnil semintje z bičem po ne mladem konju, in se vedno oziral po gosposki opravljenemu človeku, ki je sedel v ozadju. "Nad eno uro ga že vozim, pa še ni rekel vstaviiti," je mrmral voznik, stisnil ustne in porl s težavo cestni prah. Ko je voz do-spel vrh klance, odprl se je lep razgled po gričih, posejanim s čerkviciami in gradovi.

Gospod v vozu je vstal, požel rok hlapcu na ramo, da obdrži ravnostje. Voznik je pridržal ko-nja. Misli je, da hoče gospod iz-voza.

"Le vozi, le vozi," je dejal go-spod v slovenščini, ki je imela ne-kak tuj naglas.

"Lepa je dežela Slovencev," je še pristavil.

"Lepa, lep, gospod, pa tudi rodovitna," je odgovoril hlapec in začel hvaliti tistih par grajskih njiv, ki so še ostale pri gradu.

Voz je zaropotal na stranskem pot in hlapec je obrnil pozornost sedaj na pot. Gospod se je tudi vsedel in zamislil. "Po potu, po katerem so njegovi predniki jez-dili visoko na konjih in vlačili kmetje težke vozove z desetino, se pelje sedaj on zadnji potomec ro-dovine pl. Greških na navadnem kmečkem vozu." Vzdignil je gla-vo, ko se je voz vstavil pred gra-dom.

Med vrati, ki so bile obokane v gotakem slogu, z grbom na pročel-ju, ki je pretil, da pade vsaki čas iz zidu, pojavila se je žena, ka-teri je bilo videti, da je grajska gospa. Bila je dolga, suhe rasti, oblečena v skoro ponošeno krilo, da je nekako soglašala s tem raz-padlim, zarjavelim gradom.

Vendar v njenem obrazu je bilo nekaj pomenega, aristokratskega. "Edvard!" vzkliknila je gi-njena in ga objela, "ko je stopil raz voz. Mladi plemenitaš jo je poljubil, in se nalahno izvil iz ob-jezma, in jo prijel pod pazduho." "Pojdiva notri, mama!" je dejal z mehkim glasom. Ko sta tako sta-la drug poleg drugega, bila sta si podobna, da si je imel Edvard še le petindvajset let, gospa pa že čez petdeset. Obema je pa sijala iz obraza neka nevpogljiva volja.

"Pojdi, pripravljeno je že za tebe, menda si lačen od pota!" dejala je mati nežno.

"Lep kraj je tu, mama, nikoli ga še nisem tako natanko ogledal do danes," pripomnil je sin.

Črez gospejin obraz je šinila ne-jevolja, hotela je nekaj reči ali premagala se je. Edvard je pogle-dal še razpadajočo grajsko streho in slamo, ki je visela iz podstreš-ja, v znamenje, da so tu vrabeli gospodariji, nato pa odšel z mater-jo v grad.

Kakor je delal grad po zuna-nosti otožen, razpadajoč vtis, bil je v notranjosti še precej ohran-jen. Pohištvo v nekakem cerkve-nem slogu, v malimi križastimi stolpci, mogoče še iz srednjega veka, je bilo še dobro ohranjeno.

Gospa je peljala sina v sobo, v kateri je bila miza pogrnjena za dva. Po stenah so visele podobe, in meči. V kotu je stala steklena omara polna pušk starega sistema. Nasproti vratom na steni visela je velika slika predstavljajoča čast-nika z redovi na prsih. Pod sliko je bila blazina iz brokata, na nji dva meča navskriž z napisom: "Viktor pl. Greški, vitez železne krone tretjega reda."

Edvardu je obvisel pogled na sliki sredi stene.

"Le glej, to je papa!" rekla mu je mati, "vitez je postal pri Kraljevem gradu."

Sin ni poslušal dalje, vsedel se k mizi in natočil vina. "Kisel je mama."

"Takšen raste pri nas, boljšega nisem pila celih sedem let kar sem bila s teboj pri bratu. Kako se kaj ima? Vedno je bil drugačen od nas, nič ni držal na plemstvo."

"Stric se ima dobro. Ko je pre-vezel posestvo, bilo je podobno na-šemu, vse je razpadalo, ali zavihal je rokave in šel na delo. Svoji

otrok nima in poslal je par kmeč-kih sinov v poljedelsko šolo, in ti nu sedaj vračajo stotero. Eden je oskrbnik, drugi upravnik dru-gi načelujejo raznim oddelkom v poljedelstvu."

"Nikoli se ni obnašal kot plemenitaš še kot mlad se je najra-je potikal s hlapci," je dejala go-spa žalostno in sklenila roki ka-kor k molitvi.

"Plemenitaš ni več" odgovoril je Edvard malomarno in založil svinske gnjati s kruhom. "Odvze-li so mu ga, ko je barantal s ko-nji in mu je bila goljufija dokaza-na."

Gospa je vstala, vpila pesti v mizo, iz njenih oči, ki so bile mo-goče kedaj lepe, je gledala jeza in presenečenje.

"Moj brat ni plemenitaš," je vzkliknila ... "o, prvi madež na našem grbu!"

"Ne razburjaj se mama," tola-žil jo je sin, "njega nič ne boli, če ne zmeni se zato. Pravi, da se sedaj še bolj prostega čuti, ko ni več ukovan v tesne vezi plemen-itnega stanu."

Mati ga ni več poslušala, ampak sedela se je na stolu in s komol-ci oprtimi na mizo, glavo med dlani, je začela jokati. "Naše sta-ro plemstvo izza časa križarskih vojn," je govorila med jokom, "je utonilo ... radi konjske golju-fije."

Edvard je vstal, šel k materi, jo pritisnil k sebi, tako je delal pre-je, predno ga je stric vzel k sebi v železno šolo. Mami je kmalu od-leglo. Potolažila se je, saj je vi-dela, da ima še sina, ki bo de-voval plemstvu njenega moža. "Kako bodo mogli leči mrtev po-leg drugih v družinsko rakev pod kapelico" je vzdihnila "prebijoč med plemenitaši."

"Saj se ne boče," je misli sin" kjer je bila kapelica, je sedaj je-dilna shramba, pod njo je sedaj klet za vino, kjer so bile sto let stare krste", toda reči ni hotel ni-česar, ker se je bal, da matere ne užalosti.

Mati mu je začela praviti o Hugu in Brunu, o plemenitaših, ki sta živila pred sto leti, in končno je vzdihnila, da dandanes ne spo-štujemo plemstva. Sin ji je prit-rjeval in le tuintam raztegnil usta v sarkastičen nasme, ako je ma-ma preveč posegla v srednji vek.

Nasprotno ji je sin pripovedo-val, da je naredil vse izpite in da čaka na službo. Ko ga je mati vprašala, če je služba stanu pri-merna, našel ji je hitro par baro-nov, ki so v takih službah.

Zvečer je pisal stricu, nepleme-nitašu, da naj mu pošlje nekoga njegovih učencev, da bo de videl, ako je še kaj rešiti na posestvu.

V par dneh je imel grad mlade-ga oskrbnika in stari hlapec se je pridružil, da odpove službo." Še rajnki gospod, ki so bili oficir, ga niso učili orati, pa ga bo de tak paglavček, ki je še moker za ušesi se je jezil hlapec.

Edvard je hodil s puško na ra-mi po gozdu, prihajal je pa na-vadno brez lovskega plena do-mov. Ako je videl debel hrast, vstavil se je pred njim in premiš-ljeval, koliko časa že raste, ali se je enostavno vlegel v mah in zija-l v nebo. Ko je nekoč prekoratil nevede mejo svojega posestva, na-gnal ga je kmet z grabljami. Ne-hote je moral bežati, in ko je pri-šel zopet v svoj gozd, vsedel se je na posekano drevo premišljeval in dejal končno: "Časi se spre-minjajo."

...

Prišel pa je v kraje v zapuščen lozi vitez mlad jahaje nekdanj skozi. Sladko nasmijala vitez se deva, ljubko pozdravljala svit je dneva.

D. Kette.

Bil je vroč dan in in Edvard je hodil po gozdu. Odložil je puško in se zleknil v mah kraj pota. Gledal je v vrhove dreves in pre-mišljeval: "Koliko časa bo de še to trajalo, v par tednih ga pokli-čejo v službo in zbogom prostost. Kup zaprašenih listin bo de vedno ležalo pred njim. Glas ohranje-ge glavarja bo de pa med delom intoniral vedno." Prosim gospod pl. Greshi, tu je napaka, ali pa zgotovite to do jutri. On bo de pa delal, razpošiljal ukaze na župa-ne, zaprisegal lovske čuvaje, ka-znoval krojače in čevljarje radi izvršenja obrti brez dovoljenja."

Počasi som užale lexi oči skupaj, misli so se začele križati, drevesa so se spojila v nekako megleno maso in zaspal je. Velik

črn murn, s krili podobnimi natakarskemu fraku, prišel je do njega, ga ovrknil s trepalni-cami, pomiroval nekaj časa, ka-kor da bi se hotel domisliti, ali je že bila ta zapreka tu v njegovem štirinajst dnevnem življenju, na-to je pa začel lezti naravnost črez njega.

V vrhovih dreves je potegnil veter, od daleč se je slišalo brita-jeno grmenje. Po soparnem dne-vu nastajala je nevihta. V gozdu je postajalo temno in le glas se-ce se je čul iskajoč boljšega sa-vetja. Tuintam je drevo zastokalo pod pritiskom vetra ali je pa za-ječala na pol odlomljena veja.

Po poti, poleg katere je spal Edvard, prihitelo je dekle imajo-malo košarico v roki. Lepi, črni lasje in fino izrezljane ustne z ki-pim ravnim nosom spominjale na na latinsko plemo. Globoko mo-dre oči s košatimi črnimi trepalni-cami in okroglo podolgovato obra-ze, pričal je o slovanskem pok-ljenju.

Prisedši vstric Edvarda, vzkli-knila je presenečenja. Ustnice so ji pobledele in telo se je streslo na-lahno v strahu. Oponogla si je kmalu in se nasmijala sama sebi, nato pa odhitela naprej. Storiši par korakov, je zagrmelo čisto blizu. "Moker boče, ako ga pu-stim," ji je prišlo na misel. Posta-vila je košarico na tla in se mu približala s strahom. Obstala tik njega in mu gledala v obraz.

Edvard je spal mirno in izpod njegovih fino negovanih brčic so gledale lepe rudeče ustne.

"Kako je lep!" vzkliknila je in nek strah jo je menil. "Tak je ka-kor prine, o katerem stric pripo-vedujejo, da je rešil zaklato kra-ljico."

Ne daleč stran od mesta, kjer je Edvard spal, stala je ob goz-dnem potu kočja tičarja Matijca. Lovil je ptice in jih prodajal v mesto, obdeloval nekaj zemlje, kar jo je imel sredi gozda, in se preživljal borno. Popreje mu je gospodinjila sestra. Ko je pre-deti prodal gospod Greški gozd na železniške prage, so prišli Italia-ni, ki so iz vrhov posekanih drev-ces kuhali oglje. Neko noč je zmanjkalo sestre in vrnila se je čez leta z detetom v naročju. Matijec jo je sprejel radostno, in ker je bila bolna, nabiral je vna-kovratne rože, da jo ozdravi. Ua-la je kmalu po vrnitvi in mu po-stila komaj tri leta staro hčerko. Skrbel je za njo, in držal jo stran od vsega, kar bi jo imelo zapeljati. Ako je tožila, da se dolgočas, vpraševala, kako da imajo vsi o-troci v vasi matere, a ona je nima-povedal ji je povest o kraljici, ki je bila dolgo časa sama v goz-du zakleta in o princeu, ki jo rešil. Vsešla se je njemu naspro-ti, pozabila je na bol in ga polje-šala verno.

Veter je pritisnil močnejše, ne-kje v gozdu se je odtrgala veja in padla na tla. To jo je zjraunilo in sanj. Pokleknila je poleg njega, ga prijala za rame in ga nalahno potresla. Lasje so se ji razvali in se vsuli po ramenih.

Edvard je odprl oči, jo gledal nekaj časa, se nasmehnil in zopet zaspal.

Oh ta zaspanec! Pa še smej se pustila ga je na miru in ga ogre-dovala. "Mimo naše hiše se ni še nikoli, da bi ga videla," rekla je pri sebi in tedaj je zahčel vihar, je pribumel z vso silo.

"Sedaj ga moram zbuditi, vsek-čas bo de dež," in potresla ga je za rame z vso močjo.

Sprežledal je in strmel nekaj tr-nutkov v dekletov obraz, nalahno čelo v gube, kakor da bi se hotel nekaj domisliti in se sklonil k konci. Njo se je polotila nekaka zadrega, vstala je po konci in sto-pila korak nazaj.

Zašumelo je po listju v znan-jne, da se je dež vili. "Bežite, mokri bodete" je pričela dekle in glas se ji je na lahko tresel.

Sedaj se je šele zavedel Edvard, kje je in da niso sanje, ampak je resnica. "Od kod si prišla kralji-ca mojih sanj?" je prijazno spre-govoril Edvard.

"Po poti, videla sem, da se bliže nevihta in zbudila sem vas."

"Ni mogoče," je dejal Edvard in vstal. "Ne lažem se dekle, ker se no sedaj sem sanjal o tebi. Ko sem te hotel objeti, si me prebudila."

(Dalje prihodnjič).

Vojna med menih.

Na slavni gori Athos se naba-jajo, kakor znano, številni vzhodni grški, ruski, bolgarski in srbski samostani. Kakor poročajo ruski listi, je prišlo med grškimi in bol-garskimi menihi do ljutih bojov.